

Motion om att samordna och stödja stadsdelarnas arbete med inrättande av så kallade "fritidsbibliotek"

Motion av Johan Nilsson (M)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexandra Mattsson

Sammanfattning av ärendet

Johan Nilsson (M) har väckt en motion i kommunfullmäktige där han föreslår att berörda nämnder ges i uppdrag att arbeta fram riktlinjer för hur Stockholm ska arbeta med fritidsbibliotek, genom att samordna och stödja stadsdelsnämndernas arbete med inrättande av så kallade "fritidsbibliotek".

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, idrottsnämnden, kulturnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Scouterna och Friluftsrådet.

Scouterna och Friluftsrådet har inte inkommit med svar. Därutöver har Fritidsbanken inkommit med svar.

Stadsledningskontoret är positiv till verksamheter som möjliggör en mer jämlik möjlighet till en aktiv fritid för alla, i form av exempelvis fritidsbibliotek eller fritidsbank och menar att respektive nämnd ska kunna bestämma i vilken form och på vilket sätt behov av fritidsbibliotek ska tillgodoses.

Idrottsnämnden ser stora fördelar för staden om stadsdelsförvaltningarna etablerar fritidsbanker när de vill erbjuda lån av idrotts- och fritidsutrustning. Nämnden har däremot inget mandat att styra stadsdelsförvaltningarnas arbete, inklusive etablering av fritidsbibliotek.

Kulturnämnden är positiv till fritidsbibliotek och ställer sig positiv till ett samordnat lånesystem för stadens fritidsbibliotek då detta kan tänkas underlätta för stockholmarna att både se stadens utbud samt att låna. Ett fritidsbibliotek bedöms

dock inte ligga inom nämndens verksamhetsområde eller ingå i bibliotekets kärnuppdrag.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiv till att staden tar fram stadsgemensamma riktlinjer för en fritidsbiblioteksverksamhet för att säkerställa att alla invånare, oavsett var de bor i Stockholm, får ta del av en likvärdig verksamhet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig tveksam till förslaget att arbeta fram riktlinjer för hur Stockholm ska arbeta med fritidsbibliotek utifrån att de lokala förutsättningarna skiljer sig åt och att utförandet därför behöver anpassas utifrån detta.

Kungsholmens stadsdelsnämnd konstaterar att organiseringen av fritidsbibliotek kräver resurser i form av personal och lokaler och anser, då respektive stadsdelsnämnd har begränsade resurser, att det vore bra att ta fram och samordna gemensamma riktlinjer för hela staden och även att utreda hur en organisation över stadsdelsgränserna skulle kunna se ut.

Fritidsbanken Sverige ser ett stort värde i att samordna och stödja stadsdelarna med inrättande av utlåningsverksamhet av sport- och friluftsutrustning och ger i sitt yttrande sin syn på de frågeställningar som lyfts i motionen.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det gläder mig att det arbete som görs för att utveckla tillgången till fritidsbibliotek ute bland våra stadsdelsnämnder och med stöd av idrottsnämnden uppskattas.

Alla barn har rätt till en meningsfull och aktiv fritid – oavsett vad deras föräldrar tjänar, var de bor eller vilka möjligheter det finns till utrustning hemma. Därför behöver vi bygga ut fritidsbiblioteken och se till att det finns ett i varje stadsdelsnämndsområde i vår stad, i närheten av varje barn.

Fritidsbiblioteken är en konkret och rättvis lösning på flera av vår tids stora utmaningar: De minskar klyftorna i barns möjligheter till rörelse, lek och gemenskap. De gör att en ensamstående förälder inte behöver välja mellan hyra och hockeyutrustning. De möjliggör att barn i utsatta områden får samma chans till fritidsaktiviteter som barn i rikare delar av staden.

Vi vill att staden satsar långsiktigt på fritidsbiblioteken, i samarbete med civilsamhället och idéburna aktörer. Exempelvis har vi under mandatperioden tecknat flera avtal med Fritidsbanken. Vi vet att tillgång till fritid inte bara handlar om hälsa – det är också en fråga om jämlikhet. Ett samhälle där barn från olika bakgrunder möts på isbanor, i skidspår och på fotbollsplaner är ett samhälle som håller ihop.

En del av fritidsbibliotekens koncept bygger också på återbruk och delningsekonomi – vilket gör dem till ett självklart verktyg i klimatomställningen. Varför ska varje

familj tvingas köpa skridskor som bara används några gånger per år, när vi kan dela på resurserna tillsammans?

För oss är det självklart: fritidsbiblioteken ska vara en del av välfärden. De ska finnas tillgängliga nära alla barn och där behoven är som störst.

Bilaga

Motion om att samordna och stödja stadsdelarnas arbete med inrättande av så kallade "fritidsbibliotek", dnr KS 2024/927-3

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Christofer Fjellner (M) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anföra

Fritidsbibliotek i olika former är en bra service för de som av olika anledningar vill låna sin fritidsutrustning i stället för att köpa. Att stadens stadsdelar utarbetar olika former av fritidsbibliotek utifrån lokala förutsättningar är positivt.

Men staden bör ta ett centralt ansvar för att stödja stadsdelarna i detta arbete. Som exempel bör stadens olika fritidsbibliotek – precis som Stadsbiblioteket med biblioteksfilialerna – ha ett gemensamt lånesystem där det går att se vilka föremål som finns i lager och var någonstans. Regler för utlåning och grafisk profil är andra frågor som skulle underlätta för medborgaren om det var likartat över staden. Vi förstår förvaltningens åsikt att lokala förutsättningar behöver påverka utformningen av fritidsbibliotek, men ser ingen motsättning i det och motionens intentioner.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 3 september 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner och Johan Nilsson (båda M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Den grönbå majoriteten avsatte pengar för uppstartsarbete av fritidsbibliotek och idrottsförvaltningen har under föregående år samordnat stadsdelsförvaltningars arbete med etablering av biblioteken. För att inte varje stadsdelsnämnd ska uppfinna hjulet på nytt startade vi upp ett samarbete med Fritidsbanken. En väletablerad och ideell organisation som lånar ut fritid- och idrottsutrustning och som finns runt om i hela Sveriges kommuner.

Centerpartiet ställer sig positiva till intentionen i Moderaternas motion om att samordna och stödja stadsdelarnas arbete med inrättande av så kallade "fritidsbibliotek". Däremot tycker Centerpartiet fortsatt att Stockholms stadsdelar skulle ingått ett samarbete med Fritidsbanken istället för att starta upp egna verksamheter. Av remissvaren framgår tydligt att många av stadens förvaltningar, liksom vi, ser behovet av en gemensam modell.

Precis som det framkommer i remissunderlaget erbjuder Fritidsbanken inte bara ett etablerat varumärke och struktur, utan också tillgång till parasportutrustning och ett system som redan är välkänt i många kommuner. Att varje stadsdel utvecklar egna lösningar riskerar däremot att skapa ojämlikhet mellan olika delar av staden.

Ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige anför Johan Nilsson (M) att allt fler kommuner i Sverige erbjuder möjligheten för sina invånare att låna olika former av friluftsutrustning genom ett fritidsbibliotek och att efterfrågan är stor bland invånare. Motionären anser att stadsdelsnämndernas tillgång, organisation och struktur avseende fritidsbibliotek varierar, bland annat har vissa stadsdelsnämnder fritidsbibliotek i egen regi medan andra stadsdelsnämnder har öppnat fritidsbibliotek genom den nationella organisationen Fritidsbanken. Med anledning av ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta att ge berörda nämnder i uppdrag att arbeta fram riktlinjer för hur Stockholm ska arbeta med fritidsbibliotek.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, idrottsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Scouterna och Friluftsförbundet.

Scouterna och Friluftsförbundet har inte inkommit med svar. Därutöver har Fritidsbanken inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positiv till verksamheter som möjliggör en mer jämlik möjlighet till en aktiv fritid för alla, i form av exempelvis fritidsbibliotek eller fritidsbank. Stadsledningskontoret ser även att fritidsbibliotek främjar cirkulär ekonomi, gemenskap och folkhälsa. Motion och lek främjar barns psykiska och fysiska utveckling samt bidrar till att barn lär sig att samarbeta med varandra. Idrott och fysisk aktivitet genom skola, föreningsliv och fritidsaktiviteter är även en skyddsfaktor för barn och unga som får ett positivt socialt sammanhang med andra barn.

Av kommunfullmäktiges budget 2025 framkommer att fritidsbibliotek möjliggör en mer jämlik möjlighet till en aktiv fritid och ska utvecklas i hela staden samt att stadsdelsnämnderna ska utveckla sin samverkan med civilsamhället i syfte att utveckla verksamheten och utlånet. Om möjligt ska nya fritidsbibliotek etableras i anslutning till idrottsanläggningar för en ökad tillgänglighet och lägre driftkostnader. Idrottsnämnden bistår sedan tidigare även stadsdelsnämnderna i arbetet att öppna och driva fritidsbibliotek.

Enligt Stockholms stads program för idrott, motion och friluftsliv 2024-2028 ska staden erbjuda goda möjligheter för fysisk aktivitet och friluftsliv för stadens alla invånare oavsett ekonomiska förutsättningar. Programmet lyfter bland annat att de prioriterade målgrupperna är ungdomar mellan 13-20 år, framförallt ungdomar från

socioekonomiskt svaga områden och flickor, samt personer från sju år med funktionsnedsättning. Målgrupperna är prioriterade då statistik och forskning visar på att de är mer inaktiva än andra grupper. Stadsledningskontoret bedömer att fritidsbibliotek kan bidra till att fler invånare blir aktiva och rör på sig mer i vardagen, då det är kostnadsfritt att låna utrustning till aktiviteter. Förutsättningar kan skilja sig åt från ett stadsdelsnämndsområde till ett annat och stadsledningskontoret gör bedömningen att respektive nämnd ska kunna bestämma i vilken form och på vilket sätt behov av fritidsbibliotek ska tillgodoses.

Stadsledningskontoret föreslår att motion av Johan Nilsson (M) om att samordna och stödja stadsdelarnas arbete med inrättande av så kallade "fritidsbibliotek" anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2024 följande.

Idrottsnämnden godkänner idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Mikael Peterson (C), se Reservationer m.m.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens syn att det vore fördelaktigt för stockholmarna om staden hade en samordnad modell för att organisera fritidsbibliotek.

Idrottsnämnden har sedan tidigare och även i 2025 års budget ett uppdrag att bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att öppna och driva fritidsbibliotek. Det arbetet har till stor del bestått i att sprida förvaltningens kunskap, samla till möten samt förmedla information och kontakter internt och externt. Idrottsförvaltningen har däremot inget mandat att styra stadsdelsförvaltningarnas arbete, inklusive etablering av fritidsbibliotek. Därför har det varit möjligt för stadsdelsnämnderna att välja olika organisationsformer för sin verksamhet utan hänsyn till övriga stadsdelsnämnder.

I nuläget har stadsdelsnämnderna i Farsta, Hässelby-Vällingby samt Järva valt att starta fritidsbibliotek i egen regi. Skärholmens stadsdelsnämnd har nyligen startat en fritidsbank. Förvaltningen har fått information om att det förekommer planering för etablering av ytterligare fritidsbanker i staden.

Förvaltningen förordar att stadsdelsnämnderna blir medlemmar i Fritidsbanken Sverige och etablerar fritidsbanker om de ska etablera en sådan här verksamhet. Fritidsbanken Sverige är en ideell, nationell förening som äger varumärket Fritidsbanken. En övervägande andel av medlemmarna är kommuner. En fritidsbank lånar kostnadsfritt ut, huvudsakligen skänkt, idrotts- och friluftsutrustning.

Anledningen till att förvaltningen förordar detta är att verksamheten får tillgång till ett digitalt, sammankopplat lånesystem. Då går det enkelt att följa tillgången till utrustning i staden, länet och landet. Det ger också en enhetlighet i marknadsföring och kommunikation och tillgång till den samlade erfarenhet som finns där. Fritidsbanken är också huvudaktör i flera viktiga satsningar, exempelvis en statlig satsning på stora mängder parasportutrustning och en satsning av NHL (National Hockey League) på 40 kompletta paket av ishockeyutrustning som ska kunna lånas ut i Sverige via Fritidsbanken. Dessa placeras nu i Skärholmens fritidsbank och blir en vital del i stadens satsning med Svenska Ishockeyförbundet inför ishockey-VM i maj 2025. Ett medlemskap i Fritidsbanken Sverige är enligt förvaltningens bedömning den klart mest kostnadseffektiva lösningen för en sådan här verksamhet.

Sammantaget ser förvaltningen stora fördelar för staden om stadsdelsförvaltningarna etablerar fritidsbanker när de vill erbjuda lån av idrotts- och fritidsutrustning. I förlängningen skapar denna samordning ett mervärde för stockholmarna eftersom de får tillgång till en nationell plattform för satsningar på ökad tillgänglighet av utrustning som de inte får med lokala utlåningsverksamheter och kan ta del av de nationella satsningar som genomförs genom Fritidsbanken Sverige.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 februari 2025 följande.

Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (alla M) som anförde att motionen tillstyrks i sin helhet.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Biblioteken ska, med grund i Bibliotekslagen (2013:801), verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla.

Kulturförvaltningen är positiv till fritidsbibliotek då det är något som verkar för jämlikhet, cirkulär ekonomi, folkhälsa och gemenskap. Förvaltningen ställer sig positiv till ett samordnat lånesystem för stadens fritidsbibliotek då detta kan tänkas underlätta för stockholmarna att både se stadens utbud samt att låna. Ett fritidsbibliotek bedöms dock inte ligga inom kulturförvaltningens verksamhetsområde eller ingå i bibliotekets kärnuppdrag. Stockholms stadsbibliotek har däremot långtgående erfarenhet av lånesystem och bistår gärna med kunskap om val av system för att kunna hantera låneregister, lånepolicies och logistik.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2024 följande.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till fritidsbibliotek, då det möjliggör för stadens invånare att låna idrotts- och friluftsutrustning under en tidsbegränsad period. Enligt Stockholms stads program för idrott, motion och friluftsliv 2024-2028 ska staden erbjuda goda möjligheter för fysisk aktivitet och friluftsliv för stadens alla invånare oavsett ekonomiska förutsättningar. Fysisk aktivitet har hälsofrämjande effekter och kan även lindra och förebygga sjukdomar. Programmet lyfter att de prioriterade målgrupperna är ungdomar mellan 13-20 år, framförallt ungdomar från socioekonomiskt svaga områden och flickor, samt personer från sju år med funktionsnedsättning. Dessa målgrupper är prioriterade då statistik och forskning visar på att de är mer inaktiva än andra grupper av individer.

Förvaltningen bedömer att en verksamhet som fritidsbibliotek kan bidra till att fler invånare blir aktiva och rör på sig mer i vardagen, då det är kostnadsfritt att låna utrustning till aktiviteter. Förvaltningen är positiv till att staden tar fram stadsgemensamma riktlinjer för en fritidsbiblioteksverksamhet för att säkerställa att alla invånare, oavsett var de bor i Stockholm, får ta del av en likvärdig verksamhet.

Förvaltningen tycker riktlinjerna för fritidsbibliotek bör innehålla ett barnrätts-, jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiv, så att fritidsbibliotekens verksamhet anpassas till att nå de prioriterade målgrupperna i stadens program för idrott, motion och friluftsliv. Förvaltningen anser även att staden, vid framtagandet av stadsgemensamma riktlinjer, bör se över hur spridningen av fritidsbibliotek ska vara inom staden.

Vidare vill förvaltningen framföra vikten av att framtagande av riktlinjer inte hejdar planeringen av nya eller redan etablerade fritidsbibliotek. Anpassning av befintliga verksamheter föreslås ske stegvis när riktlinjerna har beslutats.

Jämställdhetsanalys

Enligt flera studier som hänvisas till i Stockholms stads program för idrott, motion och friluftsliv rör flickor på sig i mindre utsträckning än pojkar. Studierna visar även på att inaktiviteten ökar ju äldre flickorna blir. Förvaltningen anser det är särskilt viktigt att nå ut till flickor och inspirera till rörelse och motion i vardagen genom fritidsverksamheter och föreningsliv.

Barnrättsperspektiv

Alla barn har enligt barnkonventionens artikel 31 rätt till vila, lek och fritid. Motion och lek främjar barns psykiska och fysiska utveckling samt bidrar till att barn lär sig samarbeta med varandra. Idrott och fysisk aktivitet genom skola, föreningsliv och fritidsaktiviteter är även en skyddsfaktor för barn och unga som får ett positivt socialt sammanhang med andra barn. Därför är det av vikt att Stockholms stad banar väg för en aktiv livsstil i yngre åldrar. Ett fritidsbibliotek kan bidra till att barn och unga kan delta i idrotts- och friluftaktiviteter på lika villkor.

Tillgänglighet

Personer med funktionsnedsättning har generellt en sämre fysisk och psykisk hälsa och rör sig mindre än personer utan funktionsnedsättning. Därför anser förvaltningen att det är viktigt att ett tillgänglighetsperspektiv tas i beaktning vid framtagandet av riktlinjer för fritidsbibliotek, för att säkerställa till att verksamheten är tillgänglig för målgruppen.

Äldreperspektiv

Motion och rörelse är avgörande för att förebygga och reducera åldersrelaterade fysiska och psykiska förändringar. Det går att högt upp i åren förbättra såväl kondition och styrka som balans och rörlighet. Stockholm står inför en utmaning i och med en åldrande befolkning. Genom fritidsbibliotek ges fler äldre möjlighet till ett mer aktivt liv.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2024 följande.

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd föreslås anta yttrandet som sitt eget och överlämnar det som svar på Remiss – Motion om att samordna och stödja stadsdelarnas arbete med inrättande av så kallade "fritidsbibliotek".
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation av Aras Amin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

I Hässelby-Vällingby finns idag ett fungerande och välbesökt fritidsbibliotek som är till stor nytta för invånarna. Erfarenheterna visar tydligt fördelarna med tillgänglig fritidsutrustning. En utvecklad samordning av fritidsbiblioteken kan förbättra tillgängligheten och likställigheten i hela staden, vilket skulle vara positivt för invånarna samtidigt som stadens resurser används effektivt. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till förslaget att arbeta fram riktlinjer för hur Stockholm ska arbeta med fritidsbibliotek. Förvaltningen tror att det skulle vara bra utifrån likställighet i staden,

men då de lokala förutsättningarna skiljer sig åt behöver också utformningen av fritidsbiblioteken anpassas därefter.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2024 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

I kommunfullmäktiges budget för 2024 ges stadsdelsnämnderna i uppdrag att inleda arbetet med att starta upp fritidsbibliotek där det inte finns idag. Utgångspunkten är att fritidsbiblioteken möjliggör en mer jämlik möjlighet till en aktiv fritid som ska utvecklas i hela staden.

Förvaltningen har utifrån detta sett över möjligheterna att starta upp någon form av fritidsbibliotek även om resurserna för detta är begränsade.

Förvaltningen planerar under 2025 att erbjuda fler aktiviteter i utvalda parker genom aktivitetsboxar. Från aktivitetsboxarna kan man låna olika enkla redskap för att utföra olika sporter och lekar. Redskapen är säsongsbetonade och invånarna har möjlighet att önska vilka redskap som ska finnas att tillgå.

Stadsdelsförvaltningen anser att inrättandet av fritidsbibliotek skulle ge barn och ungdomar större möjligheter till en meningsfull fritid med fokus på idrott och rörelse genom de får möjlighet att låna utrustning gratis.

Förvaltningen delar skribentens uppfattning om att fritidsbibliotek kan bidra till stadens långsiktiga hållbarhetsmål och att det ligger i linje med nämndens uppdrag att arbeta för att invånarna involveras i miljö- och klimatarbetet.

Organiseringen av fritidsbibliotek kräver dock resurser i form av personal och lokaler. I stadsdelsförvaltningarnas kärnuppdrag ingår inte att erbjuda fritidsbibliotek vilket gör att respektive stadsdelsförvaltning har begränsade resurser för detta.

Förvaltningen anser därför att det vore bra att ta fram och samordna gemensamma riktlinjer för hela staden och även att utreda hur en organisation över stadsdelsgränserna skulle kunna se ut.

För invånarna skulle det förmodligen inte vara ett hinder om fritidsbanken är placerad i en annan stadsdel.

Fritidsbiblioteken skulle också kunna ha olika inriktningar för att det till exempel skulle kunna finnas utlåning av skridskor i närheten av isbanor och ishallar.

Förvaltningen anser att frågorna som ställs i motioner behöver utredas vidare och att även invånarnas behov av fritidsbibliotek i olika stadsdelar behöver kartläggas.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter

Fritidsbibliotek skulle ge fler barn och unga möjligheter att delta i idrottsaktiviteter på lika villkor, vilket är i linje med barnkonventionens artikel 31 (Barn har rätt till lek, vila och fritid).

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Inrättandet av fritidsbibliotek skulle stärka både flickors och pojkars möjlighet till fritidsaktiviteter. Utbudet i fritidsbiblioteken behöver dock utformas utifrån ett jämställdhetsperspektiv med utgångspunkt i stadens idrottspolitiska program.

Fritidsbanken Sverige

Fritidsbanken Sveriges yttrande daterat den 12 december 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Fritidsbanken Sverige ser ett stort värde i att samordna och stödja stadsdelarna med inrättande av utlåningsverksamhet av sport- och friluftsutrustning. Vi vill dock belysa fördelarna med att ta stöd från en väletablerad verksamhet som under många år arbetat för att starta och driva utlåningsverksamheter av sport- och friluftsutrustning.

Fritidsbanken Sverige föreslår (1) att Stockholms stad utser en grupp som får i uppdrag att samordna stadsdelarnas utlåningsverksamheter av sport- och friluftsutrustning och (2) att Stockholms stad inte skapar en egen lösning, utan öppnar upp för regional och nationell samverkan för resurseffektiva och långsiktigt hållbara utlåningsverksamheter.

I texten nedan ger Fritidsbanken Sverige sin syn på de frågeställningar som lyfts i motionen. Vi bjuder på våra erfarenheter för att Stockholms stad ska ges möjlighet att undvika misstag som andra redan har gjort.

Förslag 1 – Samordning av utlåningsverksamheterna

Fritidsbanken Sveriges erfarenhet är att det behövs samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och en samordnande stadsövergripande förvaltning för att skapa långsiktigt hållbara utlåningsverksamheter av sport- och friluftsutrustning. Samverkan mellan olika förvaltningar och enheter ger goda förutsättningar för en stabil grundverksamhet med naturliga vägar för att nå ut till barn och unga, personer med funktionsnedsättning, äldre etc. Det ger också en verksamhet som naturligt kopplar an och bidrar till stadens arbete med exempelvis Agenda 2030 och Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm.

Stockholms stad kan ge någon förvaltning, exempelvis Idrottsförvaltningen, i uppdrag att samordna utlåningsverksamheterna. I Göteborg har Idrotts- och föreningsförvaltningen ett samordnande uppdrag för stadens samtliga fritidsbanker.

Där finns det i dagsläget två fritidsbanker och ett politiskt beslut om att öppna ytterligare två.

Med samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna, och ett utpekat samordningsuppdrag hos någon förvaltning, finns alla möjligheter att uppnå goda effekter av utlåningsverksamheterna. Här nedan beskrivs några viktiga faktorer för att effektivisera arbetet och öka effekterna ytterligare för att få mer effekt per investerad krona:

Skapa en lättillgänglig verksamhet med brett utbud för alla invånare

En erfarenhet Fritidsbanken har är att utlåningsverksamheten behöver ha ett välsorterat och brett utbud av sport- och friluftsutrustning, ha generösa öppettider och befinna sig i en tillgänglig lokal där folk har ”vägarna förbi” för att invånarna ska nyttja möjligheten att låna. Det behöver inte vara gemensamma öppettider för alla utlåningsverksamheter, men öppettiderna behöver vara anpassade till invånarnas vardag och/eller närliggande butikers öppettider. Om man genar riskerar man att skapa en verksamhet som inte nyttjas av invånarna. Då uteblir de goda effekter som verksamheten ger både på individuell nivå och för staden och samhället i stort.

Gör det lätt för invånarna genom ett upparbetat varumärke att skapa en relation till

I motionen berörs frågan om varumärke, marknadsföring, namn och grafisk profilering för utlåningsverksamheterna. Vi förutsätter att Stockholms stad har insikt i vilket långsiktigt fokuserat arbete som krävs för att ta fram och förflytta ett nytt varumärke med tillhörande grafisk profil mm. Vi har under tolv års tid arbetat fram en grafisk profil och etablerat varumärket Fritidsbanken i 20 av landets 21 regioner. Genom att ansluta sig till Fritidsbanken kan Stockholms stad nyttja ett välförankrat, positivt laddat nationellt varumärke som många invånare redan känner igen. Att använda Fritidsbankens varumärke har många gånger tidigare visat sig ha stora fördelar, inte minst då nya verksamheter ska starta. Varje år görs ca tusen medieinslag om Fritidsbanken i tv, radio och tidningar. Det här ökar kännedomen och resulterar i fler låntagare och donatorer av utrustning.

Underlätta för invånarna att hitta utrustning att låna

En annan fråga som berörs i motionen är den om utlåningsverksamheterna behöver ha ett gemensamt lånesystem, likt stadsbibliotekets. Fritidsbankens erfarenhet är att utlåningsverksamheter behöver ett skräddarsytt lånesystem som kan hantera logistik kring sortiment, utlån, returer, bokningar, etc. Dessutom behöver systemet kunna hantera information om vilken utrustning som är på service, säsongsförvarad, finns för utlån på en skola, osv. Kostnaden skenar snabbt om man vill ta fram ett utlåningssystem som kan hantera det som utlåningsverksamheter har behov av. 2019 utvecklade och lanserade Fritidsbanken Sverige ett gemensamt digitalt utlåningssystem för landets samtliga fritidsbanker. Genom att ansluta sig till Fritidsbanken kan Stockholms stad nyttja det utlåningssystemet för sina utlåningsverksamheter istället för att ta fram ett nytt (eller flera). Fritidsbankens utlåningssystem kan hantera alla de behov som beskrivs ovan. Dessutom genererar

systemet automatiskt statistik vilket är avgörande för uppföljning, utveckling och måluppfyllelse. Utöver grundläggande personuppgifter samlar Fritidsbanken också in frivillig information om vilka som använder utrustningen. Det ger statistik över användarnas ålder, kön och postnummer. Fritidsbankens utlåningssystem utvecklas kontinuerligt utifrån verksamhetens behov och är ett ovärderligt verktyg som effektiviserar det dagliga arbetet. Ur ett invånarperspektiv har det dessutom visat sig värdefullt att utlåningssystemet synliggör vilka produkter som finns att låna med bild och beskrivning från fritidsbanker på olika platser i landet (se www.fritidsbanken.se/lagersaldo). Det är särskilt viktigt att som låntagare kunna gå in och se utbudet innan man besöker fritidsbanken då man vill låna lite udda storlekar eller sådan utrustnings som inte finns i överflöd hos alla fritidsbanker. Fritidsbanken satsar årligen ca 500 000 kr på vidareutveckling och uppdatering av utlåningssystemet och det tillhandahålls kostnadsfritt för Fritidsbankens medlemmar.

En lokal som är tillgänglig för invånarna och har förutsättningar för att utveckla verksamheten

En av frågeställningarna i motionen rör hyra av lokaler. Frågor om lokalens placering, yta, samnyttjande med andra verksamheter etc, är något som Fritidsbanken Sverige arbetar med dagligen och kan vara en bra partner för respektive stadsdelsförvaltning. Lokalen som väljs behöver vara tillgänglig, lätt att hitta till och tillräckligt stor för att verksamheten ska vara utvecklingsbar. Det kan vara svårt att hitta den perfekta lediga lokalen. Vi vill bland annat belysa det goda samarbete vi har med flera större fastighetsbolag som är intresserade av att ha verksamheten i sina lokaler. De har på flera håll i Sverige gett kraftigt rabatterade hyror till kommuner som valt att öppna fritidsbanker i deras lokaler.

Förslag 2 – Samverka regionalt och nationellt för resurseffektiva och långsiktigt hållbara utlåningsverksamheter av sport- och friluftsutrustning

Om Stockholms stadsdelar väljer att inte ansluta sig till Fritidsbanken ser vi en stor risk att stockholmarna går miste om de fördelar som följer med regional och nationell samverkan. Detta gäller särskilt invånare i behov av parasportutrustning eller fritidshjälpmedel för att kunna utöva friluftsliv.

Fritidsbanken Sverige har under en längre tid arbetat aktivt för att öka utbudet av parasportutrustning och fritidshjälpmedel att låna och har ett nära samarbete med Parasport Sverige. Det här är utrustning som är mycket dyr och inte skänks till verksamheten i samma utsträckning som annat. Därför är nyinköp av parasportutrustning och fritidshjälpmedel oftast den enda vägen. Det är dock oerhört kostsamt och resurskrävande att skapa ett fullsortiment av den här typen av utrustning på varje enskild fritidsbank. Vi arbetar därför utifrån strategin att fritidsbankerna gemensamt inom en region ska kunna erbjuda ett varierat och brett utbud av anpassad utrustning. Det innebär att invånare med olika behov, och i olika storlek regionalt, ska kunna hitta utrustning att låna för olika typer av aktiviteter (till exempel lagidrott, individuell idrott eller friluftslivsaktiviteter). Det här arbetssättet är något som regeringen uppmärksammat och ser fördelar med. Fritidsbanken Sverige fick nyligen

i uppdrag att göra kompletterande inköp av parasportutrustning och fritidshjälpmedel till landets fritidsbanker med målsättningen att regionalt skapa ett ytterligare varierat och brett utbud¹. Med Fritidsbanken ges invånare i Stockholms stad möjlighet att ta del av den här typen av större nationella satsningar i framtiden.

Andra större nationella satsningar som just nu sker är samverkan med Riksidrottsförbundet och deras 72 medlemsförbund, Svenskt Friluftsliv med 28 medlemsförbund, Sveriges Olympiska kommitté, organisationen för Ishockey-VM i Stockholm, etc. Samverkan med den här typen av nationella aktörer gynnar fritidsbankerna lokalt, stärker varumärket och leder till ökat samarbete med lokalföreningar.

Några av de fördelar som finns med att vara en del av ett nationellt nätverk:

- När man startar utlåningsverksamhet behöver man ofta extra mycket draghjälp av andra för att inte behöva uppfinna hjulet på egen hand. Här är Fritidsbanken Skärholmen ett gott exempel, som kan vittna om hur fritidsbankerna i Tyresö, Botkyrka, Upplands Väsby och Sigtuna, tillsammans med Fritidsbanken Sverige, har inspirerat, tipsat och svarat på frågor under uppstartsarbetet. Utöver tips och idéer har Fritidsbanken Skärholmen fått utrustning från andra fritidsbanker, vilket behövdes initialt innan de fick igång den egna insamlingen.
- En erfarenhet Fritidsbanken har är att det kan behövas ny inspiration och nya idéer för att verksamheten ska utvecklas när den har varit igång ett tag. Genom att vara en del av ett nationellt nätverk är det lätt att ta del av goda exempel och hitta inspiration via andrafritidsbanker, både i närområdet och i övriga delar av landet.
- Många som arbetar på fritidsbanker runt om i Sverige vittnar om att man som personal på en utlåningsverksamhet av sport- och friluftsutrustning brottas med vissa frågeställningar som man är rätt ensam om i kommunen. Det saknas ofta relevant vidareutbildning och erfarenhetsutbyte. Att då ha möjlighet att kontakta sina kollegor på andra fritidsbanker beskrivs som ovärderligt. Varje år anordnar Fritidsbanken Sverige regionsträffar för personalen på landets alla fritidsbanker där de får träffas, lära känna varandra och utbyta erfarenheter. Fritidsbanken Sverige erbjuder även kompetenshöjande insatser för personalen som är särskilt framtagna för verksamheten. Bland annat finns digitala utbildningar om inkluderande bemötande av låntagare med olika behov, om skolsamverkan och utlån av utrustning till skolor, samt detaljerad information om vad som är bra att tänka på när man lånar ut olika typer av utrustning. Under hösten 2024 har all personal erbjudits en utbildning i längdskidutrustning och alpinutrustning. Utbildningen är framtagna tillsammans med Svenska Skidförbundet och Parasport Jämtland/Härjedalen och har genomförts på 10 platser i landet. Utbildningen har varit anpassad till vad personal som lånar ut och serverar skidutrustning behöver

¹ <https://www.fritidsbanken.se/regeringen-satsar-10-miljoner-pa-fritidsbanken/>

kunna, exempelvis att ställa in skidbindningar på slalomskidor så att de löser ut på rätt sätt. Det här är viktig kunskap som har direkt inverkan på låntagarnas säkerhet.

Reservationer m.m.

Idrottsnämnden

Särskilt uttalande av Mikael Peterson (C)

Den grönbå majoriteten avsatte pengar för uppstartsarbete av fritidsbibliotek och idrottsförvaltningen har under föregående år samordnat stadsdelsförvaltningars arbete med etablering av biblioteken. För att inte varje stadsdelsnämnd ska uppfinna hjulet på nytt startade vi upp ett samarbete med Fritidsbanken. En väletablerad och ideell organisation som lånar ut fritid- och idrottsutrustning och som finns runt om i hela Sveriges kommuner.

Centerpartiet ställer sig positiva till intentionen i Moderaternas motion om att samordna och stödja stadsdelarnas arbete med inrättande av så kallade ”fritidsbibliotek”. Däremot tycker Centerpartiet fortsatt att Stockholms stadsdelar skulle ingått ett samarbete med Fritidsbanken istället för att starta upp egna verksamheter. Motionären lyfter just vikten av att samordna varumärke, kommunikation och lånesystem för stadens fritidsbibliotek. Något som inte hade behövts om alla stadsdelar valt Fritidsbanken som redan är en etablerad aktör och uppfyller det motionären efterfrågar. Tyvärr erfar vi att det här, återigen, handlar om att vänstermajoriteten varken tror på organisationer eller privata aktörer utan bara vill bedriva all form av verksamhet i egen regi.

Kulturnämnden

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Alla barn har rätt till en meningsfull och aktiv fritid och därför har Centerpartiet länge valt att satsa på kultur, idrott och fritid. Centerpartiet har länge betonat vikten av fritidsbibliotek och att denna verksamhet måste ske i samverkan med Fritidsbanken. Möjligheten att kunna låna fritidsutrustning som pjäxor, tält eller skridskor, istället för att köpa dem, gör det tillgängligt för allt fler. Det är ett enkelt, billigt och effektivt sätt att säkerställa barns möjlighet till en aktiv fritid.

Vi har också förespråkat samverkan med Fritidsbanken just för att tillgodose de behov som lyfts fram i motionen, nämligen att samordna bland annat kommunikation, logistik och lånesystem. Varje stadsdel behöver inte uppfinna hjulet på nytt. Fritidsbanken har utrustningen, kunskapen och ett välutvecklat lånesystem som också gör att man kan låna över kommungränserna. När vi från Centerpartiet har förespråkat samverkan mellan fritidsbiblioteken och Fritidsbanken har vi tämligen ensamma om det. Partierna från majoriteten såväl som i oppositionen har istället velat att varje stadsdelsnämnd ska ha egna system. Vi är dock glada att det nu är fler på verkar vara för samverkan för att stärka barns rätt till en meningsfull fritid.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Aras Amin m.fl. (M)

Att tillstyrka motionen i sin helhet.

Att därutöver anföra:

Fritidsbibliotek i olika former är en mycket bra service för de som av olika anledningar vill låna sin fritidsutrustning i stället för att köpa. Att stadens stadsdelar utarbetar olika former av fritidsbibliotek utifrån lokala förutsättningar är positivt. Däremot anser vi att staden centralt bör stödja stadsdelarna i detta arbete. Som exempel bör stadens olika fritidsbibliotek – precis som Stadsbiblioteket med biblioteksfilialerna – ha ett gemensamt lånesystem där det går att se vilka föremål som finns i lager och var någonstans. Regler för utlåning och grafisk profil är andra frågor som skulle underlätta för medborgaren om det var likartat över staden. Vi förstår förvaltningens åsikt att lokala förutsättningar behöver påverka utformningen av fritidsbibliotek, men ser ingen motsättning i det och motionens intentioner."